

«Του ηλ το κάστρον. Ο θρύλος του περίφημου κάστρου, στην ποντιακή παράδοση»

[Πολιτισμός](#) / [Λαογραφία-Παράδοση](#) / [Ρωμηοσύνη](#)

[Δημήτρης Ι. Ευσταθιάδης, αποφ. Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων, Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας](#)

«Όλα τα κάστρα είδα κι όλα γύρισα,κι άμον του ηλ το κάστρον κάστρον κι έτονε,σεράντα πόρτας είχε κι όλια σίδερα κι εξήντα παραθύρεα όλια χάλκενα...»

Λέει το παραδοσιακό αυτό τραγούδι για το κάστρο του Ήλιου...του Ηλ το κάστρον κατά την ποντιακή διάλεκτο. Ποιό,όμως,ήταν αυτό το χλιοτραγουδισμένο κάστρο;Πού το συναντάμε και γιατί έγινε θρύλος στην παράδοσή μας,ανά την Ελλάδα μας και όχι μόνο στους Ποντίους;

Όπως, λοιπόν προαναφέρθηκε, υπάρχουν πολλές παραλλαγές για τον θρύλο του συγκεκριμένου κάστρου.Πολλές περιοχές το διεκδικούν,σε όλον τον Ελλαδικό χώρο,όπου υπάρχουν χτισμένα κάστρα. Κοινό, σημείο όλων των παραλλαγών,η όμορφη κόρη που κατοικούσε σε αυτό. Σε άλλες παραλλαγές,η κόρη ήταν μια όμορφη βασιλοπούλα,η οποία μετά την υποδούλωση από τους Τούρκους, κλείνεται στο κάστρο,ενώ γενναίοι υπερασπιστές φρουρούν το κάστρο και την ίδια. Στον

Πόντο ονομάζεται «του Ηλ το κάστρο», δηλαδή κάστρο του ήλιου, κάστρο φωτεινό, δοξασμένο. Σε άλλες παραλλαγές το συναντάμε σαν «κάστρο της Ωριάς»,δηλαδή σαν κάστρο της ωραίας,της όμορφης βασιλοπούλας.Κοινό στοιχείο,όλων των παραλλαγών είναι ότι στο τέλος το κάστρο,πέφτει στα χέρια των Τούρκων.

Στην ποντιακή εκδοχή, τον προδοτικό ρόλο κατέχει ένας «ρωμιογύρεστος». Ένας Έλληνας, δηλαδή, που έγινε μουσουλμάνος. Μεταμφιέζεται αντίστοιχα και παριστάνει μια έγκυο γυναίκα,εκλιπαρώντας για βοήθεια διότι δήθεν την κυνηγούν οι Τούρκοι.Σε άλλες εκδοχές,εμφανίζεται σαν «καλογεράκι»,όπου εμφανίζεται για να ζητήσει λάδι για τα καντήλια του μοναστηριού.Έτσι,καταφέρνει να ξεγελάσει τους φρουρούς του κάστρου,οι οποίοι ανοίγουν τις πύλες κι έτσι οι Τούρκοι,κατορθώνουν να εφορμήσουν εντός του κάστρου και να το κατακτήσουν.

Κατά την ποντιακή εκδοχή,η κραυγή είναι σπαραχτική.Μια έγκυος γυναίκα,κινδυνεύει από τους αλλόθρησκους και εκλιπαρεί για βοήθεια.Στις άλλες,ένας καλόγερος απλώς ζητάει λίγο λάδι.Και η ψυχή της ποντιπούλας κόρης τaráζεται...δονείται...«Κι η κορ απές ακούει και καρδοπονά». Στις άλλες παραλλαγές,η κόρη...απλώς ξεγελιέται. «Γελιέται μια κόρη,πάει του άνοιξε» Η κατάληξη του θρύλου είναι τραγική.Η κόρη,που άθελά της γίνεται η αιτία για να κυριευτεί το κάστρο,από τους Τούρκους,πέφτει από ένα παράθυρο.Ξεψυχά στην αγκαλιά ενός όμορφου παλλικαριού.

Το ποιητικό αυτό στοιχείο,φανερώνει τρόπον τεινά τις συνθήκες κάτω από τις

οποίες πολλές περιοχές,πολλά κάστρα αν προτιμάτε, προσπαθούσαν να μείνουν ελεύθερα μετά την άλωση της Πόλης και της Τραπεζούντος. Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε το κατά πόσο ο θρύλος αυτός,προέρχεται από πραγματικά γεγονότα,εάν και εφόσον λάβουμε υπ'όψην μας οτι περιγράφει,απλά,το δράμα μιας Ελληνίδας βασιλοπούλας.Άλλωστε κατά τον λαογράφο μας Νικόλαο Πολίτη,»Προήλθε εκ παλαιού τινός προτύπου,σφόδρα δι αμφίβολο,όμως φαίνεται οτι τούτον αφετηρία είχεν ιστορικών τι γεγονός».Ωστόσο η παρατήρηση αυτή,δε μπορεί να αναιρέσει το γεγονός ότι υπήρξαν κάστρα τα οποία συνέχιζαν να αντιστέκονται απέναντι στους Τούρκους.

Ως προς την «γενέτειρα» του θρύλου,υπάρχουν στοιχεία που φανερώνουν ότι προέρχεται από την περιοχή των Πλατάνων του Πόντου. Σύμφωνα με την ποντιακή εκδοχή,στο κάστρο υπάρχει μια πόρτα που «βλέπει» προς τη θάλασσα. «Και του γυαλού η πόρταν έτον μάλαμαν», αναφέρουν οι στίχοι.Στο κάστρο των Πλατάνων, υπάρχει μια πόρτα που βλέπει προς τη θάλασσα,σιδερένιες πόρτες και χάλκινα παράθυρα. Ως Πόντιος,δεν επιθυμώ να διεκδικήσω την «πατρότητα» του θρύλου για λογαριασμό της φυλής μου.Σκοπός αυτού μου του άρθρου,είναι η ανάδειξη του μεγαλείου της Ελληνικής παράδοσης και Λαογραφίας. Διότι,η παράδοσή μας,τα ήθη και τα έθιμά μας,έχουν ένα μεγαλείο τόσο απύθμενο, που μας κάνει να ξεχωρίζουμε...τόσο ως λαός όσο και ως έθνος.

Στη μνήμη του θείου μου, Στάθη Ι. Ευσταθιάδη και στην Σ.Κ.

<http://bit.ly/2xG6lr0>